

עיר	כניסה	יציאה	ר"ת
י-ם	17:33	18:24	19:08
ת"א	17:30	18:22	19:04
חיפה	17:31	18:23	19:06
ב"ש	17:32	18:23	19:06

פרשת ויקרא תשע"ה
שבת החודש - ר"ח
גיליון 110

תורת החכמים

גיליון שבועי להנחלת תורת
רבותינו חכמי ספרד זיע"א

יוצא לאור על ידי מכון חכמי ספרד רח' הרב צבאן 9 נתיבות
טל 077-5535280 | פקס 077-5535281 | מייל toratsfarad@gmail.com

יש הקרבת הקרבנות בזכות התורה

ויקרא אל משה ויִדְבֶר ה' אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲדַם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּרֵב וּמִן הַתְּקֵרִיבו אֶת קֶרְבְּנֵיכֶם (א.א.א. 2)

תרומה משלהם, עכת"ד.

ובזה מבאר רבינו את המדרש (תנחומא צו ס"ד ד'), על הפסוק "וְזֹאת תֹּתְרַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים" (ויקרא ג, א) זהו שאמר הכתוב "אֲשַׁמְקֶה מֶה דְבַר הָאֵל ה' כִּי יִדְבֶר שְׁלוֹם אֶל עַמּוֹ וְאֵל חֲסִידָיו" (תהלים פה, ט), אמרו אומות העולם לבלעם, למה אמר הקב"ה לישראל שיהיו מקריבים לו קרבנות ולנו לא אמר? אמר להם בלעם הקרבנות אינן אלא שלום, ומי שקבל את התורה שכתובים בה הקרבנות רשאי להקריב קרבנות, אתם מתחלה פסלתם אותה ועכשיו אתם מבקשים להקריב קרבנות? מי שקבלה הוא מקריב קרבנות שנאמר "ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם" (שם כט א). ויש להבין מה עניין תורה לקרבנות ולשלום?

יש להבין שלכאורה תיבת "מכם" יתרה היא, שכן פשוט הוא שמאחר ומדבר אל ישראל הם אלו המקריבים? וכמו כן קשה במה שהוסיף "את קרבנכם" שפשוט הוא שיקריבו משלהם, ומה בא לחדש בזה?

והגאון רבי מנצור בן שמעון (ראה אודותיו במדור הסמוך) בספרו שמן המאור, כתב ליישב העניין בהקדים את דברי הגמ' בברכות (ה). שרבי לוי הקשה כתוב אחד אומר "לה' הָאֶרֶץ וְקוֹלוֹאָה" (תהלים כד, א) ומאיך כתיב "וְהָאֶרֶץ יִתֵּן לִבְנֵי אָדָם" (שם קט, טו) דקשיא אהדדי? ותיריך דלא קשיא, כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה. נמצא שכל ההיתר ליהנות מהעולם הזה הוא רק על ידי הברכה.

וא"כ קשה, שדוקא בדבר שיש עליו ברכה זוכים בו על ידי שמברכים עליו, אבל דבר שלא תיקנו עליו ברכה כגון כסף, היאך מקבלים שכר על המצוות הנעשות באמצעותו, הרי הכסף של ה' הוא, כמו שנאמר (תנ"י ב. ה.) "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַתְּהָבָה נָאִם ה' צְבָאוֹת? וכמו כן קשה על מצות הקרבנות, שמאחר ואין עליהם ברכה, לכאורה הם אינם שלנו, וא"כ היאך אנו מתכפרים בהקרבנתם?

והנה הגאון רבי יצחק פראנסיס בספרו פני יצחק (פ' תרומה פ"ג ע"ג), הביא את דרשת חז"ל (שמדור לג' א') על הפסוק "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה" (שמות כה, ה) הדא הוא דכתיב "כִּי לָקַח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם תּוֹתְרַתִּי אֶל תַּעֲזֹבוּ" (משלי ד ב), ותמה בזה מאי קשיא לרבותינו תחלה, עד שהפסוק "כי לקח טוב וגו'" יישב להם העניין? ותיריך על פי המובא בקידושין (פא), שאין אדם תורם ממה שאינו שלו, ולכן הוקשה למדרש איך תרמו ישראל ממה שאינו שלהם, עד שהכתוב מצווים "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה"? לזה מיישב המדרש, הה"ד "כִּי לָקַח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם תּוֹתְרַתִּי אֶל תַּעֲזֹבוּ" שכיון שנתן להם הקב"ה את התורה, זכו בארץ וכל אשר עליה, ולכן יכולים ישראל לתת את תרומתם מכספם, אחר שזכו בו במה שקבלו את התורה.

וע"פ זה יובן המדרש (אליהו רבה פ"ו), "בשעה שאמרו ישראל נעשה נעשה מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה". ולפי דבריו מבואר יפה, שהודיעונו חז"ל שבשעה שאמרו ישראל "נעשה ונשמע" וקבלו את התורה, מיד זכו בארץ וכל אשר בה, וקורא אני בהם "וְהָאֶרֶץ יִתֵּן לִבְנֵי אָדָם" לכן אמר הקב"ה "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה" להורות שיכולים לתת

תולדותיהם של חכמים

הגאון רבי מנצור בן שמעון זצ"ל

נפטר ב' בשבט תשנ"ח

רבינו נולד בצפת בשנת תרע"ב, דור חמישי לגאון רבי דוד בן שמעון מחבר הספרים צוף דבש ושערי צדק. התייתם בגיל צעיר מאוד מאביו, ודודו רבי אהרן בן שמעון גידלו בביתו, שלחו ללמוד בישיבת תפארת הכרמל בחיפה ומאוחר יותר בפורת יוסף. לימים התמנה רבינו עצמו לר"מ בישיבה והעמיד שם מאות תלמידים בעיון זך, ובמקביל אף ישב על מדרן בבית הדין הגדול. את חכמת הקבלה למד מפי מחותנו הגאון רבי אפרים הכהן זצ"ל שנחשב ראש המקובלים בדורו, ואף שתדיר עסק בחכמת הנסתר, לא נזח את לימודי הש"ס והפוסקים ונדוע בהתמדתו ויראת השמים טהורה, וזכה שכל בניו וחתניו תלמידי חכמים מופלאים, בהם חתנו הגדול חכם שלום כהן שליט"א ראש ישיבת פורת יוסף.

לאחר הסתלקותו, בני משפחתו הוציאו לאור את כתביו בסדרת הספרים 'שמן המאור' זו כרכים על התורה.

היוליא דצדיקיא

יום שבת א' ניסן

רבי יצחק הצרפתי, פאס (מרוקו) מח"ס תולדות יצחק. רבי שמריה קאטריאוס, טבריה, תנ"י (ספרים) מח"ס זכר דצדק על משניות ורע"ס ומעורר ושל"ת מהרש"ק. תלמיד רבי חיים אלקלני מחסיד ישיבת בית אל בירושלים, לא עבר עליו חצות לילה בשנה. תלמיד רבי ברוך דרעי הראשון, מרקס (מרוקו). על מצבתו שכתב: "אחד מנבי עליה השקנים בתורה ללא לאות" תר"ס. רבי ששון זניאל, מחז"ר ישיבת מאיר אליהו בגבול (ספרים). תרפ"ו רבי אליהו יצחק חזן, בגדאד, רב קהילת הבבלים בהונג קונג ושנחא מח"ס שו"ת ידי אליהו. תרצ"ח רבי יוסף יצחק הלוי קאצ'ו, צנעא (ספרים) רב מכות נורדיה בתל אביב (ספרים) מח"ס עדות ביהוסף ע"ת. תשכ"ג

יום ראשון ב' ניסן

רבי ישעיה באסן ריג'ו, (אוסטריה) מח"ס שו"ת לחמי תורה, רבו הרמח"ל. תצ"ט רבי משה דיין ב"ר אברהם, חאלב, מח"ס ישיר משה על שיר השירים. תרס"א רבי יוד אליהו מאזוז, רבה של פאסאק (אוסטריה), חיפה. מח"ס בן יכבד אב ע"ת. תשמ"ג

יום שני ג' ניסן

רבי עמנואל נויס קארולוה, רב קהילת הספרדים בניו יורק ופילדלפיה. תקע"ז רבי משה סיתרון (ספרים), חאלב, בגדד. תרמ"א

יום שלישי ד' ניסן

רבי רחמים נסיס יצחק פלאג'י ב"ר חיים איזמיר (מרוקו), מח"ס יפה לבל ט' חלקים על השו"ע ועוד. תרס"ד רבי ישורא עבאדי דרב חתן רבי יהודה פתיה, חאלב, י"ם (ספרים). תרע"ד רבי יהודה אצלאל עטיה, חאלב, ירושלים (ספרים) מח"ס מנות יהודה ע"ת ועוד בכת"י. תשכ"ב

יום רביעי ה' ניסן

רבי שלמה מלכה, רבה של טורן, אומודמאן, טורן. תש"ט רבי שמעון דיין, תלמידי האגונות (מרוקו), תלמידי רבי ישראל אביחיציא, אב"ד קובלנקא. תשל"ה

יום חמישי ו' ניסן

רבי יחיא צארוס הסופר, תימן, ירושלים. תרע"ז רבי יעקב רופא (ספרים), חאלב, בואנוס איירס (ארגנטינה), מח"ס קול מנבשר. תש"ח רבי מנחם מנחם, מושב פורת, מח"ס שמעונו ביום מוסר. תשס"ח

יום שישי ז' ניסן

רבי חיים אבולעפיה, צפת, איזמיר (מרוקו), מח"ס עין חיים ועוד. תק"ד רבי חיים מועלם, בגדאד, חתן רבי שמואל מלגול, כל חיבוריו נותרו בכת"י. תרפ"ד רבי שאול צדקה, רב קהילת שמש צדקה בירושלים (ספרים). תש"ח רבי ששון עזרי מזורי, ירושלים (ספרים) מח"ס באתי לגני על הסוד. תשנ"ח

לדעת חכמה ומוסר

אֲדָם בִּי יִקְרִיב מִקֶּדֶן לְה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַחֵצָאן תִּקְרְבוּ אֶת קַרְנֵיכֶם (א, ב)
כתב רבי מרדכי הכהן בפירושו שפתי חרות על התורה, דכשהאדם רוצה להתקרב לה' ולחזור בתשובה, עליו להרגיש עצמו כבהמה, והוא "אֲדָם בִּי יִקְרִיב מִקֶּדֶן", כלומר שירצה להתקרב לה', "מִן הַבְּהֵמָה", צריך לעשות עצמו כבהמה שלא יחוש משום ביוזן שיעשו לו, דומיא דבהמה, אלא יטה את עצמו לעול תורה ומצוות, דומיא דבהמה, עיין דבריו.
ודבריו מוכרחים, כי אמרו רבותינו (עבודה זרה ב. ב.) שענוה גדולה מכולם, והניח ה' כל החרים הגבוהים ולא נתן תורתו אלא על הר סיני ואין לו לקדוש ברוך הוא אלא ד' אמות של הלכה, חזונו שעיקר קבלת התורה ועיקר השפעתה על האדם באה רק כאשר ישפיל ויצמצם עצמו ולא יחשיב עצמו למאומה, וזו הדרך שבה יתפנה בגופו מקום להשראת השכינה, ואני את דכא ושפיל בך.
ואפשר דמשום הכי אמרו במסכת תענית (א.) דכל היושב בתענית נקרא קדוש, ונחשב לאדם במקום קרבן כמבואר במסכת ברכות (ה.) והוא שורש אחד, כי כשלא אוכל נכנסת בו שפלות וענווה.
הקדמת ספר עשרת תפירת לרבי חיים טוינאוי. יומא דנשמתא כ"ז אדר תשל"ט

מאצרותיהם של חכמי התורה

העולם אצל בלעם הרשע, אמרו לו מפני מה צוה ה' לישראל פרשת הקרבנות ולנו לא צויה. אמר להם, ישראל שקיבלו את התורה נתן להם את הקרבנות, אבל אתם שדחיתם את התורה לא נתן לכם את הקרבנות, וכוונתו שמכיון שקיבלו ישראל את התורה, צריכים הם לקרבנות שיכפרו עליהם, אם עברו עליה. אך קשה שהיה גם אומות העולם נצטוו בשבע מצוות, ולכן גם הם צוקקים לקרבנות שיכפרו עליהם אם עברו על אחת מהם, וא"כ מה תשובה השיב להם אותו רשע?

והנה, מובא בפסיקתא דרב כהנא (כד. ז.) ששאלו לנבואה, חוטא מה עונשו, אמרה להם "הַנְּפֹשׁ הַחַטָּאת הִיא תָּמוּת" (וחזקתא ית. ד.) שאלו לתורה, חוטא מה עונשו, אמרה להם "ביא קורבן ויתכפר לו, שאלו לקב"ה אמר להם יעשה תשובה ויתכפר לו.
ובזה תובן תשובתו של אותו רשע, שאמר לאומות העולם שמאחרי ישראל קיבלו את התורה, והתורה היא זאת שאמרה שהחוטא יביא קרבן ויתכפר לו, לכן בדיון הוא שפרשת הקרבנות תינתן לישראל ויעילו להם הקרבנות, אבל אתם שדחיתם את התורה ולא רציתם אותה, היאך תוכלו להשתמש בתשובה שהנפש החוטאת תביא קרבן.

אדרת אליהו, לרבי יוסף חיים, בעל הבן איש חי, בגדאד (עיראק), נלב"ע תרס"ט

פִּי עַנְנֵי ה' עַל הַמִּשְׁכָּן וַיּוֹמַר וְאֵשׁ תִּהְיֶה לִילָה בּוֹ לְעֵינַי כָּל בַּיִת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִסְעֵיהֶם: (שמות כו, לה) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיֵּדַבֵּר ה' אֵלָיו וַיֹּאמֶר (א, א)

יראה לבאר טעם סמיכות מסע וחניית הענן, לקריאת הקב"ה למשה רבנו, ע"פ מה שכתב רש"י עה"פ (במדבר ט. ה.) "על פי ה' יסעו בני ישראל" שכיון שהיו ישראל נוסעים, היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה, ולא היה מחלק עד שמשה היה אומר קומה ה'. "ועל פי ה' יחנו" שכיון שהיו ישראל חונים היה עמוד הענן מיתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה, ולא היה נפרש עד שמשה היה אומר "שובה ה' רבבות אלפי ישראל". וסיים רש"י שזהו מה שאמר הכתוב (שם כג.) "על פי ה'" דהיינו העלות הענן וחניית הענן, "ביד משה" שהליכת הענן וחנייתו היא רק אחר שמשה אומר קומה ה', ושובה ה'.

ובזה יובן טעם הסמיכות, שאחר שסיים הכתוב "לעניי כל בית ישראל בכל מסעיהם" והיינו ע"י מה שמשה רבינו היה אומר קומה ה' ושובה ה' וכנזכר, בא לומר שאין זה שמשה רבנו היה אומר זאת מעצמו מתי הענן צריך לנסוע ולנוח, אלא "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו", לומר שמשה רבנו היה אומר זאת ע"פ מה שהיה ה' קורא לו ומדבר אליו, וזאת ע"י שהיה מתקפל הענן.

אהבת ישראל, לרבי ישראל אביחצירא, ראב"ד ארפוד (מרוקו)

מעשי חכמים

הגאון רבי אברהם עדס זצ"ל
יומא דנשמתא כ"ח מנחם אב תרפ"ה

יושב רבי אברהם בחדר לימודו, וראשו כבד עליו. מועד נישואי בנו מתקרב ואין לו די ממון. שקדן גדול היה רבי אברהם וכל ספר שהגיע לידיו נהג ללמדו בזריות מהחל ועד כלה. זקני ירושלים זוכרים אותו יושב בבית הכנסת בבא תמא ומדי שבועיים או שלושה שבועות עורך סיום מסכת ומיד מתחיל מסכת חדשה.

תלמידי חכמים רבים שיחרו לפתחו

כדי שיאיר עיניהם בהבנת הסוגיא בה עסקו, ולכולם השיב במאור פנים. אף סידנא בבא סאלי, באחד מביקוריו בארץ הקודש, הגיע לפניו לטשוח את ספיקותיו בחכמת הסוד (כך סיפר לימים לנכדו הגאון רבי

עזרא עדס זצ"ל, רבה של הרצליה).

כעת טרוד היה רבי אברהם בשל החתונה הקרבה ואין לאל ידו לשלם את הוצאותיה. לאט לאט נעצמו שמורות עיניו על הגמרא ובחלומו נוטל הוא את הטלית והתפילין וצועד לבית הכנסת. בדרך פוגש באדם זר ששואל בשלומו, מתעניין למצב רוחו הקודר ושומע שדחוק הוא במעות.

"לא תדאג", אמר לו הזר, "היום תפגוש ברבי ניסים המצרי והוא יתן לך סכום כזה וכזה". למחרת ניגש לפקיד של הגביר רבי ניסים נחום ששהה במצרים באותה עת, ושאל אם הגיע מכתב אליו. הפקיד עיין וראה שזה עתה הגיע מכתב מהגביר עבורו, ובתוכו סכום מדויק כפי שראה בחלומו!

ושבו אירע בעת שעלה לירושלים המקובל רבי יהודה פתייה מבגדד, עלה רבי אברהם עדס לבקרו, ושאל אותו מדוע לא מדפיס הוא את חיבורו על האידרא. רבי יהודה פתייה תמה, מניין לו סוד זה. אמת שכתב חיבור לפני חמש עשרה שנה ולא הדפיסו, אך זה הוא סוד שאפילו בעירו בגדד לא יודעים אותו, ומניין לחכם הירושלמי מסוד זה?

גילה לו רבי אברהם את סודו שרבי שמעון בר יוחאי נגלה אליו בחלום הלילה וסיפר לו שעתיד לעלות חכם בבלי לירושלים ועמו כתיב יד על האידרות, והטיל עלי לזרז אותך בהוצאת החיבור לאור עולם.

גילויים רבים ונוספים היו לרבי אברהם, אבל אנו נציין עובדה אחת המלמדת מעט בעבור מה זכה למה שזכה:

פעם אירע שירד בירושלים שלג כבד מאוד, ונערם לגובה של מטר וחצי. הכניס רבי אברהם שלג לחדר סגור בגובה של כמה טפחים והחל לערוך עליו גלגול שלג על פי כוונת רבינו האר"י.

כשהגיע למספר מאה בערך, גילה שהתבלבל במספר הגלגולים בגלל הכוונות העמוקות, והחל להתגלגל מחדש למרות הקור הגדול! (ע"פ הספר האיר המורח)

רבי אברהם עדס נולד בהאלב בשנת תרי"ז, ונשא את בת רבי משה סוויד. העמיד הרבה תלמידים ורוב חכמי האלב הם מתלמידיו. בשנת תרנ"ה עלה לארץ ישראל, השתקע בשכונת הבוכרים בירושלים, ואורו זרע על סביבתו, כשראו אצלו מעשי פלא רבים.

נפטר כ"ח מנחם אב תרפ"ה

נדרים
עכשו אפשר לתרום לגיליון תורת החכמים במעמדות של "נדרים פלוס"

מכון "חכמי ספרד" - בראשות הרב משה פרץ שליט"א רב ק"ק "לב אליהו" וראש ישיבה לצעירים מצוינים נתיבות אלפי ספרים של חכמינו הספרדים יע"א לא הודפסו שוב זה מאות בשנים, וחלקם אף נותרו עדיין בכתבי יד ואין להם גואל עד שכמעט נשתכחה תורתם וחכמתם. בחסדי ה' המורבים הקמנו ספריה גדולה, יחידה מסוגה בעולם, המכילה יותר מ-3,000 ספרים עה"ת מחכמי ספרד, חלקם בכתבי יד נדירים. וכתת אנו מעלים לברר מקחן של צדיקים ולהוציא לאור תעלומה, מאוצרות חידושיהם המיוחדים ומעשיהם המופלאים בסדרת ספרים מורחבת על חמשה חומשי תורה, ועליו ליקוט יהודי מאוני וחכמי ספרד, תורה מפוראה אשר לא נראה כמותה! זכותם של החכמים זע"א תעמוד לכל התורמים והמסייעים שיצליחו בכל מועד ידיהם בבריאות ונחת, באריכות ימים ושנים, בטוב ובנעימים, אמן. לתרומות והקדשת הגיליונות הבאים, לקבלת הגיליון בדוא"ל, למשלוח חידושי תורה, עובדות, ספרים, תמונות ומסמכים ניתן ליצור קשר רחוב הרב צבאן ת.ד. 516 נתיבות. טל: 077-553-5280. פקס: 077-5535281. toratsfarad@gmail.com עמותת חכמת שלמה, בנק הפועלים 335481 סניף 556